

पञ्च ह्ये-ह्येऽसाविति सम्बुद्धन्तनामोच्चारणपूर्वकं संमुखीकृत्य यकासकाविति दशर्चसम्बन्धिनीभ्यां द्वाभ्यामृग्भ्यां कुमारीपत्नीभिः सह सोपहासं संवदन्ते तत्र प्रथममध्वर्युः कुमारीं पृच्छति कुमारि ह्ये ह्ये कुमारि यकासकौ शकुलिकेतीत्यर्थः ॥ कुमार्यादिदेवत्या दश तन्मध्ये द्वितीयोपरिष्ठादृहती अन्या नवानुष्टुभः । अव्यय-सर्वनाम्नामकच् प्राक् ढेरिति [पा० ५. ३. ७१.] अकच् कुत्सायाम् । अल्पा शकुलिः शकुलिका अल्पऽइति [पा० ५. ३. ८५.] कन् । अङ्गुल्या योनिं प्रदेशयन्नाह । यका या असकौ असौ शकुलिका अल्पपक्षिणीव आहलक् शब्दानुकरणम् हले हले इति शब्दयन्ती वञ्चति गहति । स्त्रीणां शीघ्रगमने योनौ हलहलाशब्दो भवतीत्यर्थः । गमे वर्णविपर्यय आर्षः भगे योनौ शकुनिसदृश्यां यदा पसो लिङ्गमाहन्ति आगहति पस इति पसतेः स्पृशतिकर्मण इति [निरु० ५. १६.] यास्कः पुंस्प्रजननस्य नाम हन्तिर्गत्यर्थः यदा भगे शिश्रमागहति तदा धारका धरति लिङ्गमिति धारका योनिर्निगल्गलीति नितरां गलति वीर्यं क्षरति यद्वानुकरणम् गल्गलेति शब्दं करोति ॥ २२ ॥

यकोऽसकौ शकुलक आहलगिति वञ्चति ।

विवक्षत-इव ते मुखमध्वर्यो मा नस्त्वमभिभाषथाः ॥ २३ ॥

कुमारी अध्वर्युं प्रत्याह । अङ्गुल्या शिश्रं प्रदर्शयत्याह । हे अध्वर्यो यकः यः असकौ असौ शकुलकः पक्षीव विवक्षतः वक्तुमिह तस्ते तव मुखमिव आहलगिति वञ्चति इतस्ततश्चलति अग्रभागे सहिद्रं लिङ्गं तव मुखमिव भासते । अतो नोऽस्मान्प्रति मा अभिभाषथाः मा वद तुल्यत्वात् ॥ २३ ॥

माता च ते पिता च तेऽग्रं वृक्षस्य रोहतः ।

प्रतिलामीति ते पिता गमे मुष्टिमंतसयत् ॥ २४ ॥

ब्रह्मा महिषीमाह । महिषि ह्ये ह्ये महिषि ते तव माता च पुनस्ते तव पिता यदा वृक्षस्य वृक्षजस्य काष्ठमयस्य मञ्चकस्याग्रमुपरिभागं रोहतः आरोहतः तदा ते पिता गमे भगे मुष्टिं मुष्टितुल्यं लिङ्गमतंसयत् तंसयति प्रक्षिपति एवं